

EZBEHAR GUZTIEN GELTOKIA

Bost urteren buruan, Haiti herrialdeak ez du lurrikaratik burua altxatzerik izan

 MUNDUA / Dabid LAZKANOITURBURU

Haitiko argazkiak ikusita atzo bertan izan zela dirudien arren, bost urte igaro dira dagoeneko Port-au-Prince hiriburua eta hainbat herri eta herrixka guztiz suntsitu zituen lurrikara izan zenetik.

Lurrikara izugarria izan zen 2010eko urtarrilaren 12an Haiti errotik kolpatu zuena. 300.000 hildako eragin zituen eta Ameriketako herrialderik txiroena zena hondakinen erreinu bihurtu zuen.

Mundua ikaratuta geratu zen hondamendi haren aurrean. Elkartasuna ere martxan jarri zen. Munduko gobernuek milaka milioiko laguntza agindu zuten, Mendebaldeko komunikabide dirudunenek ezbeharraren erdi-erditik kronika luze bezain negargarriak bidaltzen zituzten bitartean.

Diru-laguntzaren zati handienaren zain daude oraindik haitiarrak. Hori gutxi ez eta egoera gaiztotzeko, handik hilabete batzuetara kolera izurrite batek milaka biktima eragin zituen. Nork ekarri zuen izurrite hori? Nazio Batuetako kasko urdinek, jatorriz nepalدارrek. Ikerketa baten arabera, soldadu horiek komuneko hondakinak zuzenean erre kara botatzen zituzten eta horrek eragin zuen 150 urteren buruan Haitin berriz ere kolera gaitza izatea.

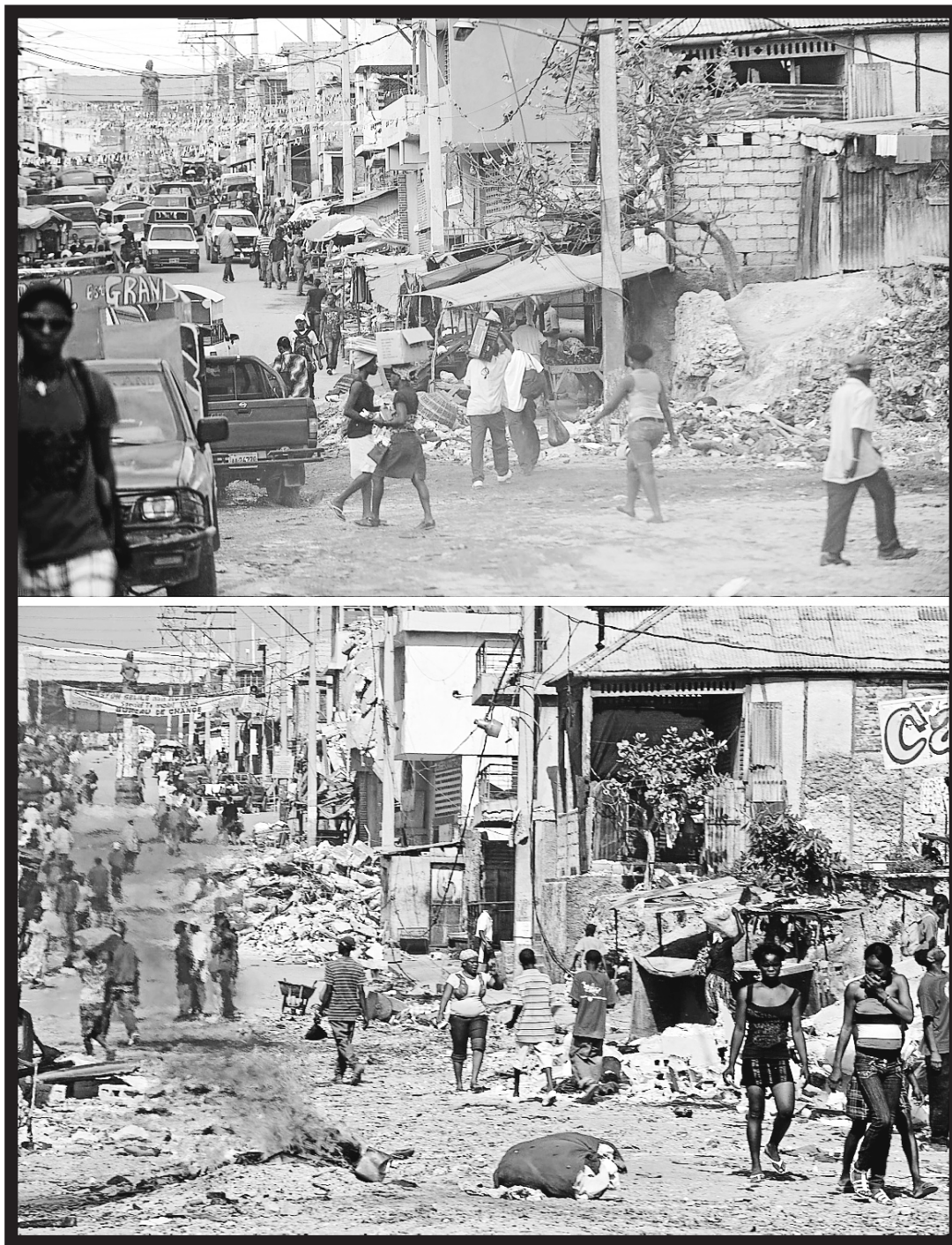
KOLERA ETA ERANTZUKIZUNA

Nazio Batuek oraindik ez dute onartu izurrite honetan erantzukizuna dutela. Jada 8.000 hildako eragin baditu ere, «ezinezkoa da gaitzaren jatorria ezagutzea», diote.

Gaixoeak New Yorkeko auzitegi batera jo dute justizia eske, baina NBEk bere immunitate eskubidea aldarrikatu du, erakundea eratu zeneko itun batek bermatzen omen diona, hain zuzen.

Lotsa guztiz ezkutatu ezinik, NBEren ordezkari nagusiak, Ban Ki-moonnek, auzian «ardura morala» onartu du, batez ere heriotza eragiten duen hesteetako infekzioari aurre egiteko. Iraganaren gaineko erantzuki-

300.000 hildako eragin zituen 2010eko urtarrilaren 12an Port-au-Prince Haitiko hiriburua suntsitu zuen lurrikarak. Hori gutxi ez eta laguntzera joan ziren kasko urdinek kolera izurritea eraman zuten Latinoamerikako herrialderik txiroenera. Bost urte ondoren, Haitik ezbehar guztien geltokia izaten jarraitzen du.

zunik ez. Aurrera begirako promesak.

Egun, etxebizitzak desinfektatzen jarraitzen dute Gurutze Gorriaren taldeek. Carrefurren, Port-au-Prince hiriburuko auzoan, gizon bat kolera jota atzeman dute egun hauetan. XIX. mendearen erdialdean desagertu zen gaitz hau Haitin, Nepalgo kasko urdinek bueltan ekarri zuten arte. «Kasu bat antzeman dugu hemen, kutsaduraren aurkako kanpaina amaitu eta gero. Beraz, inguruko etxebizitza guztiak miatu behar ditugu», azaldu du Maxiles Joles Gurutze Gorriaren langileak.

Izurriteak behera egin du azken urteetan. Iaz 9.000 kasu antzeman zituzten (2013an 200.000 izan ziren). Gaitza jasan arren bizirik irteteko tasak ere nabarmen gora egin du, baina gaixoeak sufritzen jarraitzen dute. Izan ere, Haitiko osasun sistema oso ahula zen lurrikararen eta izurritearen orduan. Egun oraindik ez du hobera egin.

Vilvert Jeanne bizirik irten ahal izan zen. Ez, ordea, sufritu gabe. «Begiratu haur hori; ni ere lau oinetan ibiltzen nintzen gaixorik nengoenean. Deshidratatu egiten gara, ur asko galtzen dugu. GKEak botikak banatzen eta kolerari aurre egiteko aholkuak ematen egon izan balira, lagundu ahal izango ziguten, baina ez zegoen inor», gogoratu du gaixo honek.

Adituez aparte, azpiegiturak ere faltan botatzen dira. «Urteetan, ez da ezer inbertitu uraren eta azpiegitura sanitarioen arloan. Eta horrexegatik itzuli da berriro ere kolera», salatzen du Poncelet doktoreak. «Kezkatzen nauena zera da, egun ebola, errubeola edota beste hainbat gaitz zabaltzeko arriskua dagoela, baina hauei aurre egiteko ez dela ezer inbertitzen», esan du oso kezkatuta.

HASIERAKO EGUNETAN BAKARRIK

Lurrikarara itzulita, hasierako egunetan urgentziatzako beharrak nola edo hala asetzeko laguntza iritsi zen, baina nazioarteak ez dio sekula eman Haiti herrialdeari altxatzen laguntzeko epe ertain eta luzerako laguntza.

«Duela bost urte, denok Haitira begira geunden, hainbeste hildako eta 2 milioi pertsona kale gorrian utzi zituen lurrikara odoltsua izan zela eta», gogora dakar Chiara Liguorik, Amnesty Internationaleko kideak. «Tamalez, ordutik hona, mundua Haitiz ahaztu egin da berriro ere».

Errefuxiatuek eraiki behar izan dituzte euren etxe xume berriak. Baina 100.000 inguru kanpin-dendetan bizi dira oraindik. Hiriburutik gertuko Canaan herriko Camp Corail errefuxiatuen eremua adibide bat baino ez da. Bertakoek ez dute lan egiteko aukerarik eta ur eta argindarrrik gabe bizi dira. «Port-au-Princerekin alderatuta, hemen ez dago ezer. Hiriburuan behintzat zer edo zer sal dezakegu eta diru pixka bat lortu», ke-xu da Djouvens Noel, bertako «biztanlea».

Caananen 300.000 biztanle inguru bizi dira egoera oso kas-karrean. «Hemen gaude, errefuxiatu gune handi batean. Dene-tarik falta zaigu», errepikatu du 76 urte bete dituen Jean Vincen-tek. Bera plastikozko txabola ba-tean bizi da.

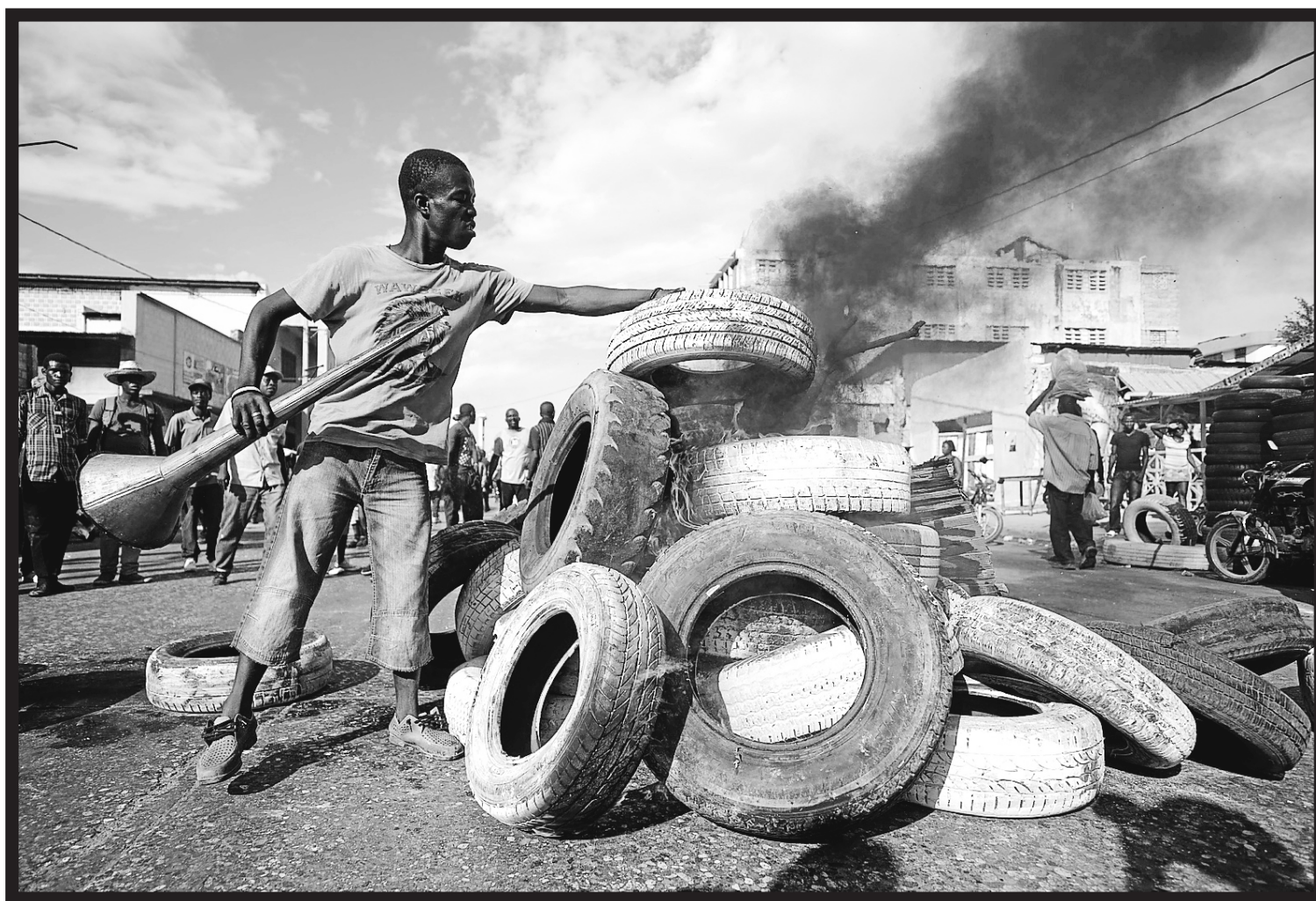
Bertan bizi da 2010eko urta-rrilaren 10ean etxeak nola eror-tzen ziren bere begiekin ikusi zuen Fabiola ikaslea ere. «Gaur egun, etxeak inolako kontrolik gabe eraikitzen ari dira. Beste ezbehar bat gertatuko balitz, hildakoak gehiago izango lirate-ke», ohartarazi du.

Izan ere, Estatuaren aztarna-rik ere ez da sumatzen Caanan moduko guneetan eta GKE gehienek alde egin dute.

«Ezbeharraren biharamune-an, bazirudien arduradunak etxebizitzaren auzia behingoz konpontzeko prest zeudela. Bai-na amets hutsa zen», dio Chiara Liguori Alko eledunak.

ELBARRITUEN ARAZOA

Badira, ordea, etxea baino gehiago galdu dutenak. La Piste errefuxiatu gunean 4.000 elbar-ritu bizi dira, txapazko barrake-tan. «Hanka galdu nuen eta ezin dut lanik egin», azaldu du Jean-Baptiste Saint-Miliok. «Noizean behin, jendeak janaria ematen dit nire seme-alabentzat, baina

Aurreko bi irudietan, aurten eta lurrikararen biharamunean ateratako argazkiak. Aurkitu, ahal baduzu, zazpi diferentzia. Ondoan, Gobernuaren korrupzioa salatzeke barrikadak, hiriburuan.

STF / Hector RETAMAL (AFP)

batzuetan bizpahiru egunetan ez dute ezer jateko». Handicap moduko gobernu kanpoko era-kundeeek ahal dutena egiten du-te. Kontua da Haitin bertan ez dagoela protesiak egiteko eta el-barrituei erabiltzen irakasteko inolako espezialistarik.

Gobernuburuak haserre dau-de. Nazioarteak 9.000 milioi dolar agindu zien, baina sosa bat-zuk baino ez dituzte ikusi. Iri-tsitako diru-laguntza gehienak zuzenean GKEek jaso dituzte, Gobernutik pasatu gabe. Haitiko exekutiboaren korrupzioa era-bili izan dute aitzakia gisa.

Izan ere, zoritxarreko urteu-rren honetan, Haitik duela doze-

naka urtetik bizi duen krisi poli-tikoa agerian geratu da. Aurreko abenduan, Michel Martelli pre-sidentearen aurkako matxinada hasi zen. Kale borroka puri-pu-rrian egon da (Poliziak manifes-tari bat hil zuen) eta korrupzioa eta nepotismoa salatuz, Martel-liri boterea uzteko exijitzen zio-ten herritarrek.

Lehen ministroak, telekomu-nikazioen arloan Afrikan diru-tza egin zuen Laurent Lamo-thek, kargua utzi behar izan zuen korrupzio salaketak me-dio, baina bere ordezkioak, Evans Paulek, ezin izan zuen kargua hartu, oposizioak Asanblea Na-zionalaren bilkurari boikot egin

ziolako. Lehen ministroak gabe, hauteskundeak deitzeko data iragan astean agortu zen, eta lu-rrikaren urteurreneko ekital-diak hasteko ordu batzuk falta zirenean, azkenean Martelli pre-sidentea akordio batera heldu zen oposizioak 20 bat ordezkari politikoekin. Hauteskundeak urtea amaitu baino lehen izan-go dira. Krisi politikoak, ordea, jarraituko du.

Baina, egia bada ere, krisi poli-tikoak eta korrupzioak ez dute esan nahi Haitiko Gobernuak nazioarteari egiten dizkion kri-tikek zentzurik ez dutenik.

«Nazioarteak agindu bai, bai-na diru-laguntzaren zati handie-na ez da sekula azaldu; gezur hutsa zen», salatzen du Jonat-han Katzek, «The Big Truck That Went By» liburuaren egileak (li-teralki, «Begien aurretik igaro den kamioi handia»).

Horrela, bada, «bost urte hauetan ez dira urtetan irauteko azpiegitura sakonak eraiki», sa-latu du, bide batez.

Kamioiak beti hanka egiten die haitiarrei. Ezbeharrek ez. Ez-beharrak beti geratzen dira Hai-tin. Han dute geltokia.

«Duela bost urte, denok Haitira begia geunden. Tamalez, ordutik hona, mundua Haitiz ahaztu egin da berriro ere»

«Nazioarteak 9.000 milioi dolar agindu zien haitiarrei, baina gehiena ez da iritsi. Gainera, iritsi diren sosak ikusi ere ez ditu egin krisi politikoak jota jarraitzen duen Haitiko Gobernuak»